

بررسی تأثیر عملکرد ارکان کنترلی بر دقت و زمانبندی ارائه اطلاعات مالی در شرکتها

حمید مزرئی نوده^۱

محمدرضا عبدلی^۲

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۶/۰۱ تاریخ چاپ: ۱۴۰۰/۰۶/۲۱

چکیده

هدف اصلی این پژوهش بررسی تأثیر عملکرد ارکان کنترلی بر دقت و زمانبندی ارائه اطلاعات مالی در شرکتها طی سالهای ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۸ می باشد. در این تحقیق ترکیب هیات مدیره (درصدهای مدیره غیر موظف و درصد تغییرات هیات مدیره غیر موظف) به عنوان متغیرهای مستقل در نظر گرفته شده اند تا تأثیر آنها بر دقت و زمانبندی ارائه اطلاعات مالی مورد بررسی قرار گیرد. در این تحقیق برای بررسی دقت زمانبندی ارائه اطلاعات مالی (قابلیت اتکاء و به موقع بودن افشاء) از گزارشات امتیاز شرکتی منتشره توسط سازمان بورس اوراق بهادار استفاده می شود. امتیاز اطلاع رسانی ناشران بر اساس وضعیت اطلاع رسانی آنها از نظر قابلیت اتکا و به موقع بودن ارسال اطلاعات محاسبه شده است. جامعه آماری تحقیق حاضر شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال های ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۸ بوده که حجم نمونه با توجه به روش غربالگری برابر با ۱۳۸ شرکت می باشد.

واژگان کلیدی

ارکان کنترلی، دقت زمانبندی، ارائه اطلاعات مالی

۱. کارشناسی ارشد حسابداری، موسسه آموزش عالی گنبد، ایران. mscom1363@gmail.com

۲. دانشیار گروه حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد شاهرود، شاهرود، ایران. Mra830@yahoo.com

۱. مقدمه

اطلاعات حسابداری (شامل افشا حسابداری) نقش با اهمیت در بازارهای سرمایه توسعه یافته ایفا می‌نماید. اول؛ اطلاعات حسابداری به فراهم کنندگان سرمایه شرکت (شامل سهامداران و اعتباردهندگان) این امکان را می‌دهد تا بازده بالقوه فرصت‌های سرمایه گذاری را ارزیابی نمایند (نقش ارزشیابی یا قبل از وقوع اطلاعات حسابداری). دوم؛ اطلاعات حسابداری به فراهم کنندگان سرمایه اجازه می‌دهد تا بر نحوه استفاده از سرمایه اعطاء شده نظارت نمایند (نقش مباشرتی یا بعد از وقوع اطلاعات حسابداری). به طور کلی مسئله نمایندگی و عدم تقارن اطلاعاتی مانع از تخصیص بهینه منابع در بازار سرمایه می‌گردد. افشا یکی از مکانیزم‌هایی است که انتقال اطلاعات با اطمینان را بین مدیریت و سرمایه گذاران تسهیل می‌نماید و نقش با اهمیتی در کاهش عدم تقارن اطلاعاتی ایفاء می‌نماید (هیلی و پالپو، ۲۰۰۱).

افشا شرکت‌ها برای کارایی عملکرد بازار سرمایه ضروری می‌باشد. شرکت افشا خود را از طریق گزارشات مالی قانونی شامل صورت‌های مالی، یادداشت‌ها، بحث و تجزیه و تحلیل مدیریت و سایر موارد قانونی مورد نیاز انجام می‌دهند. بعلاوه، برخی شرکت‌ها افشاهای داوطلبانه همچون پیش بینی‌های مدیریت، اطلاعات مازاد درباره شرکت در خبرنامه‌ها و... را انجام می‌دهند. تقاضا برای گزارشات مالی و افشا شرکت‌ها ناشی عدم تقارن اطلاعاتی و مسئله نمایندگی بین مدیریت و افراد برون سازمانی می‌باشد. شرکت‌ها برای جلب اعتماد سرمایه گذاران و کاهش عدم اطمینان، سعی می‌نمایند تا افشاهای با کیفیت بالا را ارائه نمایند. عوامل شرکتی، محیطی و اقتصادی مختلف می‌تواند بر روی میزان و سطح کیفیت افشا شرکت‌ها در مقاطع زمانی مختلف تاثیرات متفاوتی بگذارد. یکی از مهمترین این عوامل سرمایه انسانی هیات مدیره شرکت است.

بنابراین مسئله اصلی که در این تحقیق به آن پاسخ خواهیم گفت، این است که چه تاثیری عملکرد ارکان کنترلی بر دقت و زمانبندی ارائه اطلاعات مالی در شرکتها دارد؟

۲. مبانی نظری و پیشینه پژوهش

افشا به عنوان یکی از اصول حسابداری مطرح است و بر اساس این اصل باید کلیه اطلاعات مربوط به فعالیت‌های شرکت به نحو مناسب و به موقع در اختیار گروه‌های مختلف استفاده کننده قرار می‌گیرد. در واقع هدف اصلی از افشا عبارتست از: کمک به استفاده کنندگان در تصمیم گیری مربوط به سرمایه گذاری، تغییر وضعیت مالی شرکت‌ها، ارزیابی عملکرد مدیریت و پیش بینی جریان‌ات وجوه نقد آتی. اصل افشا ایجاب می‌کند که کلیه واقعیت‌های با اهمیت واحد اقتصادی باید به گونه‌ای مناسب و کامل افشا شوند تا امکان اتخاذ تصمیم فراهم گردد و از سردرگمی استفاده کنندگان صورت‌های مالی جلوگیری به عمل آورد. شرکت‌ها افشا را از طریق گزارش‌های قانونی شامل صورت‌های مالی، یادداشت‌های توضیحی، تحلیل‌های مدیریت و سایر موارد فراهم می‌کنند. مجموعه صورت‌های مالی بنا بر الزامات قانونی، قراردادی یا عرفی و به منظور رفع نیازهای اطلاعاتی استفاده کنندگان تهیه و ارائه می‌شود. صورت‌های مالی اساسی باید حاوی تمامی اطلاعات با اهمیت، مربوط و به موقع باشد و این اطلاعات به گونه‌ای قابل فهم و حدالامکان،

کامل ارائه شود تا امکان اتخاذ تصمیم‌های آگاهانه را برای استفاده کنندگان فراهم سازد. اصل افشا علاوه بر کاربرد در مورد اطلاعات کمی، اطلاعات توصیفی غیر کمی را نیز شامل می‌شود. اطلاعاتی نظیر رویه‌های عمده حسابداری و تعهدات و بدهی‌های احتمالی به دلیل اینکه جزء اطلاعات مربوط برای تصمیم‌گیری توسط استفاده کنندگان صورت‌های مالی محسوب می‌شود، مستلزم افشای مناسب و کامل می‌باشد (حسینی، ۱۳۸۷).

خصوصیات کیفی اصلی مرتبط با محتوای اطلاعات، مربوط بودن و قابلیت اتکا می‌باشد. هر گاه اطلاعات مالی مربوط و قابل اتکا نباشد، برای استفاده کنندگان در راستای ارزیابی وضعیت، عملکرد مالی و انعطاف‌پذیری مالی واحد تجاری مفید نخواهد بود. اطلاعاتی مربوط تلقی می‌شود که بر تصمیمات اقتصادی استفاده کنندگان در ارزیابی رویدادهای گذشته، حال و آینده یا تایید و تصحیح ارزیابی‌های گذشته آن‌ها موثر واقع شود. از طرفی اطلاعاتی قابل اتکا می‌باشد که عاری از اشتباه و سویه بوده و به طور صادقانه‌ای معرف آن چیزی می‌باشد که مدعی بیان آن است یا به گونه‌ای معقول انتظار می‌رود بیان کند (نوروش و همکاران، ۱۳۹۱).

نظریه‌های بسیاری در مورد منافع و هزینه‌های بالقوه افشا وجود دارد. کمیته ویژه تحقیق در مورد گزارشگری مالی (کمیته جنکینز) وابسته به انجمن حسابداران رسمی آمریکا در سال ۱۹۹۴ بیان داشت (مجتهد زاده و مازیار، ۱۳۸۷).

"افزایش افشای اطلاعات برای استفاده کنندگانی که قادر به تعیین چشم انداز آتی شرکت نیستند سودمند است و این سودمندی از طریق کاهش احتمال تخصیص نادرست سرمایه‌هایشان می‌باشد. روشن است که این نفع مستقیمی است که به تک تک استفاده کنندگان از گزارش‌های واحد‌های تجاری می‌رسد".

در ادبیات مالی در خصوص افشا تعاریف مختلفی بیان شده است که مهم‌ترین آن‌ها عبارتند از:

هندریکسن و ونبردا (۱۹۹۲) در تعریف افشا چنین گفته‌اند: افشا در حالت کلی به معنای انعکاس اطلاعات است اما حسابداران از این واژه معنای محدودتری را اختیار می‌کنند و آن را به معنی انعکاس اطلاعات مالی واحد تجاری در غالب گزارش‌های مالی سالیانه می‌دانند.

مونیتز افشا را یک امر بدیهی و ضروری در نظر داشته است که در توصیف آن به صورت منفی چنین بیان می‌کند: آنچه برای گمراه کننده نبودن گزارش‌های مالی ضروری است. انجمن حسابداری آمریکا افشا را "جریان اطلاعات از قلمرو خاص به قلمرو عام تعریف می‌کند". بلکویی در کتاب تئوری حسابداری افشا را در برگیرنده اطلاعاتی می‌داند که برای سرمایه‌گذار معمولی مفید واقع شود و موجب گمراهی خواننده نگردد. به صورت آشکارتر اصل افشا به این معنی است که هیچ اطلاعات مهم، مورد توجه و علاقه سرمایه‌گذار معمولی نباید حذف و یا پنهان شود.

تحقیقات داخلی

ستایش و همکاران (۱۳۹۲) در تحقیقی با عنوان "بررسی تأثیر کیفیت افشاء بر نقدشوندگی سهام و هزینه سرمایه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران"، تأثیر کیفیت افشاء بر نقدشوندگی و هزینه سرمایه سهام عادی جاری و آتی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بررسی می‌شود. در این راستا، تأثیر اندازه شرکت نیز

کنترل شده است. برای سنجش متغیر کیفیت افشاء از امتیازهای تعلق گرفته به هر شرکت که توسط سازمان بورس و اوراق بهادار تهران و از طریق اطلاعیه "کیفیت افشاء و اطلاع-رسانی مناسب" منتشر می-شود، استفاده شد. برای سنجش نقدشوندگی نیز از معیارهای نرخ گردش سهام، تعداد سهام مبادله شده و حجم ریالی مبادلات استفاده گردید. یافته-های بررسی ۱۰۵ شرکت در دوره زمانی ۱۳۸۳ الی ۱۳۸۷ بیانگر آن است که بین اندازه شرکت و نقدشوندگی جاری و آتی آن رابطه مثبت و معناداری وجود دارد، اما رابطه معناداری بین کیفیت افشاء و نقدشوندگی جاری و آتی شرکت وجود ندارد. افزون بر این، رابطه منفی و معناداری بین کیفیت افشاء و هزینه سرمایه سهام عادی جاری و آتی شرکت وجود دارد. با این وصف، شواهدی دال بر وجود رابطه معنا-دار بین اندازه شرکت و هزینه سرمایه سهام عادی جاری و آتی آن مشاهده نشد.

سنایی و داودی (۱۳۹۳) در تحقیقی با عنوان بررسی رابطه کیفیت افشاء و رفتار سرمایه گذاران در بورس اوراق بهادار تهران به سنجش رابطه کیفیت افشاء با رفتار سرمایه گذاران بورس اوراق بهادار تهران به منظور بیان شرایط مناسب برای بهبود عملکرد و سلامت معاملات در بازار بورس کشور انجام شده است. آنها بیان داشتند که در دهه گذشته شفافیت بازارهای مالی به عنوان یکی از موثرترین متغیرها بر تعیین استراتژی سرمایه گذاری در بازارهای مالی مطرح بوده است. به همین دلیل پژوهش آنها به بررسی ادراکات از شفافیت در بین سرمایه گذاران در بورس اوراق بهادار تهران انجام شده است. تحقیق حاضر دارای سه فرضیه است و تمامی این فرضیات در سطح ۹۵ درصد موردآزمون قرار گرفته اند. نتایج نشان میدهد که هر سه بعد شفافیت یعنی افشای اطلاعات مالی و شفافیت ساختار مالکیت و شفافیت ساختار هیئت مدیره بر رفتار سرمایه گذاران در بورس تأثیرگذار است البته سرمایه گذاران بیش از هر چیز به افشای اطلاعات مالی اهمیت میدهند. هم چنین نتیجه گیری شد که ادراک سرمایه گذاران از ابعاد شفافیت با توجه به متغیرهای جمعیت شناختی آنها متفاوت است.

علوی طبری و همکاران ۱۳۹۸ در تحقیق خود نشان دادند که با معیار تجدید ارائه صورت سود و زیان، شرکت هایی که کیفیت افشاء بالاتر دارند، سود تقسیمی را زمان مقرر پرداخت نمی کنند. البته این نظر با نتایج تحقیق فارینها و موریرا منطبق نیست. شاید دلیل عدم تطابق را بتوان این گونه توجیح کرد که اکثریت شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، صورتهای مالی خود را تجدید ارائه کرده و سود تقسیمی را در کمتر از ۸ ماه پرداخت می کنند. با معیار وجود اقلام استثنایی شرکت هایی که کیفیت افشاء بالاتر دارند، سود تقسیمی بیشتری پرداخت می کنند که این نتیجه با تحقیقات اسکینر و فارینها و موریرا منطبق می باشد. در ضمن هیچ کدام از چهار معیار کیفیت افشاء با تغییرات سود تقسیمی رابطه معناداری ندارند. به این معنی که کیفیت افشاء با افزایش سود تقسیمی از سالی به سال دیگر رابطه معنادار ندارد. این نتیجه نیز با نتیجه تحقیقات فارینها و موریرا منطبق نیست که دلیل این عدم انطباق را میتوان این گونه توجیه کرد که سیاست تقسیم سود شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، در دوره مورد آزمون روند یکنواختی نداشته است.

تحقیقات خارجی

محمود معین الدین و همکاران (۲۰۱۵) تحقیقی تحت عنوان «بررسی رابطه ی بین کیفیت افشاء و نوسان پذیری بازده سهام و نقش عوامل حسابداری و مدیریتی» را انجام دادند. هدف تحقیق پیش رو بررسی تاثیرات کیفیت گزارش گری مالی از نظر کیفیت افشاء بر نوسان پذیری برگشتن سهام بوده و در این راستا نقش عوامل حسابداری و مدیریتی مورد بحث و بررسی قرار می گیرد. یافته های بدست آمده حاکی از آن است که هیچگونه رابطه ی معناداری بین کیفیت افشاء و نوسان پذیری بازده سهام وجود ندارد. علاوه بر آن نتایج بدست آمده گویای آن است که نوع صنعت هیچ گونه رابطه معناداری با نوسان پذیری بازده سهام ندارد. همچنین نشان داده شده است که زیان خالص شرکت ها دارای تاثیر مثبت معنادار آماری بر نوسان پذیری های بازده سهام است.

لاورنس (۲۰۱۵) در تحقیقی تاثیر نسبت سرمایه گذاران حقیقی شرکت را بر کیفیت افشاء شرکت ها مورد بررسی قرار داد و به این نتیجه رسید که در شرکت هایی که نسبت سرمایه گذاران حقیقی بیشتر می باشد، کیفیت افشاء نسبت به سایر شرکت ها پایین تر می باشد.

ریب و ژائو (۲۰۱۹) در تحقیق خود رابطه بین تحصیلات، تجربه کاری و شبکه ارتباطات هیات مدیره با کیفیت افشاء را مورد بررسی قرار دادند. نتایج یافته های آنها حاکی از آن است که بین تحصیلات، تجربه کاری و شبکه ارتباطات هیات مدیره با کیفیت افشاء رابطه مستقیم معناداری وجود دارد.

پیوتروسکی (۲۰۲۰) در تحقیق خود به این نتیجه رسید که شرکت های با فرصت های رشد بالا تمایل دارند تا کیفیت افشاء و افشا پایین تری را ارائه دهند. برعکس، هنگامی که شرکت ها در حال اتمام پروژه های سرمایه گذاری خود هستند و توان رشد بالقوه آتی آنها پایین تر است، عدم تقارن اطلاعاتی کاهش یافته و در نتیجه کیفیت افشاء افزایش می یابد.

۳. فرضیه های پژوهش

فرضیه اول: بین درصد هیات مدیره غیر موظف و زمان بندی ارائه اطلاعات مالی شرکت ها رابطه معناداری وجود دارد.
فرضیه دوم: بین درصد تغییرات هیات مدیره غیر موظف و زمان بندی ارائه اطلاعات مالی شرکت ها رابطه معناداری وجود دارد.

۴. روش پژوهش

این تحقیق از لحاظ هدف، تحقیقی کاربردی است. طرح تحقیق آن از نوع پس رویدادی (با استفاده از اطلاعات گذشته) می باشد. برای جمع آوری اطلاعات از روش کتابخانه ای و با استفاده از اطلاعات سایت سازمان بورس و اوراق بهادار، نرم افزارهای ره آور نوین و تدبیر پرداز استفاده می گردد. در این تحقیق با توجه به نوع داده و روش های تجزیه و تحلیل آماری موجود، از روش «داده های ترکیبی» استفاده می شود.

۵. جامعه و نمونه آماری و دوره زمانی پژوهش

جامعه بزرگترین مجموعه از موجودات است که در یک زمان معین مطلوب ما قرار می گیرد. تحقیق علمی با هدف شناخت یک پدیده در یک جامعه آماری انجام می شود. به این دلیل موضوع تحقیق ممکن است متوجه صفات و ویژگی ها، کارکردها و متغیرهای آن باشد یا اینکه روابط بین متغیرها، صفات، کنش و واکنش و عوامل تأثیرگذار در جامعه را مورد مطالعه قرار دهد. مجموعه واحدهایی که حداقل در یک صفت مشترک باشند یک جامعه آماری را مشخص می سازند و معمولاً آن را با N نمایش می دهند (خاکی، ۱۳۸۲، ص ۲۷۳).

از آنجا که قلمرو زمانی این تحقیق از ابتدای سال ۱۳۹۳ تا پایان سال ۱۳۹۸ می باشد، لذا جامعه ی آماری شامل تمامی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در دوره زمانی مزبور می باشند که حجم نهایی نمونه به روش غربالگری بر اساس شرایط زیرتعیین می گردد:

۱-اطلاعات مورد نیاز جهت محاسبه متغیرهای عملیاتی تحقیق، برای آنها در دسترس باشد.

۲-دست کم از سال ۱۳۹۳ در بورس پذیرفته شده و تا پایان دوره تحقیق در بورس فعال باشند.

۳-پایان سال مالی آنها ۲۹ اسفند ماه باشد.

۴-جزء موسسه های مالی، سرمایه گذاری و بانک ها نباشد.

در نهایت با توجه به روش غربالگری و پس از حذف مشاهدات پرت تعداد نمونه نهایی برابر با ۱۳۸ شرکت طبق جدول (۱) است.

جدول ۱. نمونه آماری تحقیق

تعداد	تعداد	شرح
۵۶۷		کل شرکتهای پذیرفته شده در بورس تا پایان سال ۱۳۹۸
	۱۱۵	تعداد شرکت های پذیرفته شده که در قلمرو زمانی ۱۳۹۳-۱۳۹۸ وارد بورس شده اند
	۲۳	تعداد شرکت هایی که در قلمرو زمانی ۱۳۹۳-۱۳۹۸ از بورس برون رفت داشته اند
	۵۴	تعداد شرکت های فعال در صنعت مالی، سرمایه گذاری و بانک
	۴۲	به منظور همگن بودن، شرکت هایی که سال مالی آنها به ۱۲/۲۹ ختم نمی شود.
	۵۳	شرکت های دارای وقفه معاملاتی بیش از یک ماه در قلمرو زمانی ۱۳۹۳-۱۳۹۸
	۷۷	شرکت های دارای داده های پرت
(۴۲۲)		مجموع شرکت های حذف شده
۱۳۸		تعداد شرکت های مورد بررسی

۶. مدل و متغیرهای پژوهش

متغیر وابسته

دقت زمان بندی: معیار سنجش دقت زمانبندی افشاء. در این تحقیق برای بررسی دقت زمانبندی افشاء از گزارشات امتیاز شرکتهای منتشره توسط سازمان بورس و اوراق بهادار استفاده می شود؛ و هر سه ماه یکبار افشاء می شود

متغیرهای مستقل

درصد هیات مدیره غیر موظف: برابر است با نسبت اعضای غیر موظف تقسیم بر کل اعضای هیات مدیره
درصد تغییرات هیات مدیره غیر موظف: برابر است با میزان تغییر در اعضای هیات مدیره غیر موظف در طول دوره مورد بررسی به کل تغییرات هیات مدیره شرکتها

متغیرهای کنترل

Firm Size = اندازه شرکت که از طریق لگاریتم جمع دارایی های شرکت محاسبه می شود.
Leverage = نسبت اهرمی که از طریق نسبت جمع بدهی ها به جمع دارایی ها محاسبه می شود.
ROA = بازده دارایی ها که از طریق نسبت سود خالص به جمع دارایی ها بدست می آید.
INSTOWN = درصد مالکیت سهامداران نهادی که برابر درصد سهام نگهداری شده توسط شرکتهای دولتی و عمومی از کل سهام سرمایه که این شرکتها شامل بیمه، موسسات مالی، بانک ها، شرکت های دولتی و دیگر اجزای دولت می باشد. اطلاعات مربوط به ترکیب و درصد مالکیت سهامداران شرکت از نرم افزار ره آور نوین و سایت شرکت بورس و اوراق بهادار تهران (www.irbourse.com) استخراج می شود.
InsideOwn = درصد مالکیت اعضای هیات مدیره و مدیر عامل. اطلاعات مربوط به درصد مالکیت سهامداران شامل مدیران و اعضای هیات مدیره شرکت از نرم افزار ره آور نوین و سایت شرکت بورس و اوراق بهادار تهران (www.irbourse.com) استخراج می شود.

مدل مورد استفاده برای آزمون فرضیه ها

$$\text{Timeliness of quality it} = \beta_0 + \beta_1 \text{ Educational it} + \beta_2 \text{ Experienceit} + \beta_3 \text{ Nonexecutive it} + \beta_4 \text{ FirmSizeit} + \beta_5 \text{ Leverage it} + \beta_6 \text{ ROA it} + \beta_7 \text{ INSTOWN it} + \beta_8 \text{ InsideOwn it} + \varepsilon_{i,t}$$

۷. روش تجزیه و تحلیل داده ها

در این تحقیق برای آزمون فرضیات مدل رگرسیونی زیر استفاده شده است:

$$\text{Timeliness of quality it} = \beta_0 + \beta_1 \text{ Educational it} + \beta_2 \text{ Experienceit} + \beta_3 \text{ Nonexecutive it} + \beta_4 \text{ FirmSizeit} + \beta_5 \text{ Leverage it} + \beta_6 \text{ ROA it} + \beta_7 \text{ INSTOWN it} + \beta_8 \text{ InsideOwn it} + \varepsilon_{i,t}$$

پس از آزمون مفروضات رگرسیون و اطمینان از برقراری آنها، نتایج حاصل از برازش معادله رگرسیون فوق در جدول ۲ ارائه شده است. مقدار آماره F (۱۱/۲۷۷) نیز حاکی از معناداری کل مدل رگرسیون می باشد. همان طور که در

قسمت پایین جدول ۲- مشخص شده است، ضریب تعیین و ضریب تعدیل شده مدل فوق به ترتیب عبارتند از ۶۴/۳ درصد و ۶۱/۸ درصد.

نحوه داوری: در صورتی که مقدار sig محاسبه شده توسط نرم افزار کمتر از سطح اطمینان در نظر گرفته شده (در این پژوهش معادل ۵٪) باشد، معنی داری متغیر مورد نظر تایید شده و فرضیه مرتبط با آن تایید می گردد. همچنین با توجه به مقدار آماره t، نیز اگر این آماره از مقدار معادل آن در جدول t استیودنت با همان سطح اطمینان (۵٪) بیشتر باشد، فرضیه مرتبط با آن تایید می گردد. با توجه به توضیحات فوق نیز اطلاعات جدول ۴-۱۰ می توان گفت که در معادله فوق تمامی متغیرها در سطح اطمینان ۹۵٪ معنادار می باشند.

جدول ۲. نتایج حاصل از برازش معادله رگرسیون

نام متغیر		ضریب متغیر	مقدار ضریب	آماره t	سطح معنی داری
عدد ثابت		β_0	۱/۵۲۳	۲/۸۷۴	۰/۰۰۴
درصد هیات مدیره غیر موظف	Educational	β_1	۱/۲۳۵	۲/۹۰۷	۰/۰۰۳۷
درصد تغییرات هیات مدیره غیر موظف	Nonexecutive	β_2	۱/۳۱۲	۲/۹۸۸	۰/۰۳۲
اندازه شرکت	Firm Size	β_3	۲/۰۵۲	۲/۰۳۵	۰/۰۴۲
نسبت اهرمی	Leverage	β_4	-۱/۲۳۲	-۴/۵۴۲	۰/۰۰۱
بازده دارایی ها	ROA%	β_5	۰/۹۰۸	۳/۴۲۲	۰/۰۱۷
درصد مالکیت سهامداران نهادی	INSTOWN	β_6	۰/۸۵۳	۲/۵۴۴	۰/۰۳۸
درصد مالکیت اعضاء هیات مدیره نهادی	InsiderOwn	β_7	۰/۶۷۱	۲/۷۰۶	۰/۰۳۲
ضریب تعیین		۰/۶۴۳	آماره F		۱۱/۲۷۷
ضریب تعیین تعدیل شده		۰/۶۱۸	معنی داری (P-Value)		۰/۰۰۰
			آماره دوربین واتسون		۱/811

آزمون فرضیه اول

فرضیه اول: بین درصد هیات مدیره غیر موظف و زمان بندی ارائه اطلاعات مالی شرکت ها رابطه معناداری وجود دارد.

نتیجه آزمون فرضیه اول:

مطابق با جدول ۴-۱۰، سطح معنی داری (sig) متغیر تعداد اعضای هیات مدیره غیر موظف (۰/۰۳۳) کمتر از سطح معنی داری در نظر گرفته شده در پژوهش حاضر (۰/۰۵) است؛ همچنین قدرمطلق آماره t مربوط به این متغیر (۲/۳۴۶) بزرگتر از آماره t بدست آمده از جدول با همان درجه آزادی است. لذا فرضیه H_0 در سطح اطمینان ۹۵٪ رد شده و H_1 مبنی بر این که بین اندازه هیات مدیره غیر موظف و زمان بندی ارائه اطلاعات مالی شرکت ها رابطه معناداری وجود دارد، تایید می گردد.

آزمون فرضیه دوم

فرضیه دوم: بین درصد تغییرات هیات مدیره غیر موظف و زمان بندی ارائه اطلاعات مالی شرکت ها رابطه معناداری وجود دارد.

نتیجه آزمون فرضیه دوم:

مطابق با جدول ۲ سطح معنی داری (sig) متغیر ترکیب هیات مدیره (درصد تغییرات هیات مدیره غیر موظف) (۰/۰۳۲) کمتر از سطح معنی داری در نظر گرفته شده در پژوهش حاضر (۰/۰۵) است؛ همچنین قدرمطلق آماره t مربوط به این متغیر (۲/۹۸۸) بزرگتر از آماره t بدست آمده از جدول با همان درجه آزادی است. لذا فرضیه H_0 در سطح اطمینان ۹۵٪ رد شده و H_1 مبنی بر این که بین درصد ترکیب هیات مدیره (درصد تغییرات هیات مدیره غیر موظف) و زمان بندی ارائه اطلاعات مالی رابطه معناداری وجود دارد، تایید می گردد.

۸. نتیجه گیری

فرضیه اول: بین درصد هیات مدیره غیر موظف و زمان بندی ارائه اطلاعات مالی شرکت ها رابطه معناداری وجود دارد.

مطابق با جدول ۲- سطح معنی داری (sig) متغیر تعداد اعضای هیات مدیره غیر موظف (۰/۰۳۳) کمتر از سطح معنی داری در نظر گرفته شده در پژوهش حاضر (۰/۰۵) است؛ همچنین قدرمطلق آماره t مربوط به این متغیر (۲/۳۴۶) بزرگتر از آماره t بدست آمده از جدول با همان درجه آزادی است. لذا فرضیه H_0 در سطح اطمینان ۹۵٪ رد شده و H_1 مبنی بر این که بین اندازه هیات مدیره غیر موظف و زمان بندی ارائه اطلاعات مالی شرکت ها رابطه معناداری وجود دارد، تایید می گردد.

طبق این فرضیه مشخص گردید هیات مدیره غیر موظف موجب بهبود زمان افشا اطلاعات می گردند و فشار آنها بر مدیریت شرکت مثبت بوده است یافته های تحقیق حاضر با نتایج حاصل از تحقیقات برادران حسن زاده و همکاران

(۱۳۹۱)، غلام و گوینده (۱۳۸۸)، همسو و با یافته های نورو ش و مشایخی (۱۳۸۳)، نمازی و کرمانی (۱۳۸۷)، خدادادی و تاکر (۱۳۹۱)، سیفرت (۲۰۰۵) و بتولا و همکاران (۲۰۱۱) نا همسو بوده است.

آزمون فرضیه دوم

فرضیه دوم: بین درصد تغییرات هیات مدیره غیر موظف و زمان بندی ارائه اطلاعات مالی شرکت ها رابطه معناداری وجود دارد.

مطابق با جدول ۲، (فصل چهارم) سطح معنی داری (sig) متغیر ترکیب هیات مدیره (درصد تغییرات هیات مدیره غیر موظف) (۰/۰۳۲) کمتر از سطح معنی داری در نظر گرفته شده در پژوهش حاضر (۵/٪) است؛ همچنین قدرمطلق آماره t مربوط به این متغیر (۲/۹۸۸) بزرگتر از آماره t بدست آمده از جدول با همان درجه آزادی است. لذا فرضیه H_0 در سطح اطمینان ۹۵٪ رد شده و H_1 مبنی بر این که بین درصد ترکیب هیات مدیره (درصد تغییرات هیات مدیره غیر موظف) و زمان بندی ارائه اطلاعات مالی رابطه معناداری وجود دارد، تایید می گردد.

طبق نتایج این فرضیه هر چه درصد تغییر هیات مدیره کمتر باشد اطلاعات به موقع تر افشا می گردند و فشار بر مدیریت شرکت مثبت بوده است و بیشتر است یافته های تحقیق حاضر با نتایج حاصل از تحقیقات برادران حسن زاده و همکاران (۱۳۹۱)، غلام و گوینده (۱۳۸۸)، حساس یگانه و همکاران (۱۳۸۸) و وت (۲۰۰۵) همسو و با یافته های نورو ش و مشایخی (۱۳۸۳)، نمازی و کرمانی (۱۳۸۷)، سیفرت (۲۰۰۵) و بتولا و همکاران (۲۰۱۱) نا همسو بوده است.

۹. پیشنهادهای حاصل از یافته های پژوهش

با توجه به نتایج تحقیق حاضر پیشنهادهایی برای استفاده از این نتایج به شرح زیر ارائه می گردد:

۱. تغییرات هیات مدیره غیر موظف سیستماتیک تر و کمتر شود و هیات مدیره ها کلا با ثبات تر تعیین شوند
۲. درصد بالاتر هیات مدیره غیر موظف موجب بهبود کیفیت اطلاعات می شود لذا عمدتا غیر موظف تعیین شوند
۳. قانون تجارت در اینخصوص اصلاح شود و به روز تر گردد
۴. سازمان بورس بر هیات مدیره غیر موظف بدلیل استقلال بالاتر آنها تاکید بیشتری در ضوابط خود نماید

منابع

انجمن حسابداران رسمی آمریکا (۱۳۸۸)، مدیریت ارزش های آینده: چگونه سرمایه فکری بنگاه را مدیریت کنیم؟ مترجم: جعفریان طاهری، محمد حسین، مجله حسابداری، شماره ۲۰۶، سال بیست و سوم، ص ۴۹.

انواری رستمی، علی اصغر، رستمی، محمدرضا (۱۳۸۲)، ارزیابی مدل ها و روش های سنجش و ارزشگذاری سرمایه های فکری شرکت ها، مجله بررسی های حسابداری و حسابرسی، شماره ۳۴، سال دهم، صص ۷۵-۵۱.

انواری رستمی، علی اصغر، سراجی، حسن (۱۳۸۴)، سنجش سرمایه فکری و بررسی رابطه میان سرمایه فکری و ارزش بازار سهام شرکت های بورس اوراق بهادار تهران، مجله بررسی های حسابداری و حسابرسی، شماره ۳۹، سال دوازدهم، صص ۴۹-۶۲.

- آذر، عادل و مومنی، منصور. (۱۳۸۴). آمار و کاربرد آن در مدیریت. جلد دوم، تهران: انتشارات سمت
- بازرگان، عباس و سرمد، زهره و حجازی، الهه، ۱۳۸۹. روشهای تحقیق در علوم رفتاری. نشر آگاه
- بلکویی، احمد ریاحی. (۱۳۹۰). تئوری حسابداری. ترجمه دکتر علی پارسائیان. تهران: انتشارات ترمه
- ثقفی، علی؛ ملکیان، اسفندیار. (۱۳۷۷). جامعیت گزارشهای سالانه و ویژگیهای مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، شماره ۲۲
- جعفری، مصطفی، رضائی نور، جلال، حسنی، رضا (۱۳۸۵)، بازنگری مدل‌های اندازه‌گیری سرمایه‌فکری: یک رویکرد کل‌نگر، چهارمین کنفرانس بین‌المللی مدیریت، دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه صنعتی شریف.
- حجازی، رضوان؛ رحمانی، علی و مظفری، زهرا. (۱۳۸۹). بررسی اثر مقررات افشای اطلاعات بر کیفیت اطلاعات منتشر شده در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. فصلنامه بورس اوراق بهادار، شماره ۱۰، صص ۲۳-۳۶
- حسینی، سید علی. (۱۳۸۷). بررسی رابطه بین کیفیت افشا (قابلیت اتکا و به موقع بودن) و مدیریت سود. رساله دکتری، دانشکده مدیریت دانشگاه تهران
- خاکی، غلامرضا. (۱۳۹۰). روش تحقیق (با رویکرد پایان‌نامه نویسی). تهران: انتشارات بازتاب
- دانایی فرد، حسن؛ الوانی، سید مهدی و آذر، عادل. (۱۳۸۹). روش‌شناسی پژوهش کمی در مدیریت: رویکرد جامع. تهران: انتشارات صفار
- دستگیر، محسن و بزاز زاده، حمیدرضا. (۱۳۸۲). تاثیر میزان افشا بر هزینه سهام عادی. تحقیقات مالی، شماره ۱۶، صص ۸۳-۱۰۳
- زاهدی، سیدمحمد، لطفی زاده، فرشته (۱۳۸۶)، ابعاد و مدل‌های اندازه‌گیری سرمایه‌فکری، فصلنامه مطالعات مدیریت، شماره ۵۵، سال پانزدهم، صص ۶۴-۳۹.
- زراءنژاد، منصور و انواری، ابراهیم، ۱۳۸۴. کاربرد داده‌های ترکیبی در اقتصاد سنجی. بررسی‌های اقتصادی، شماره ۴، صص ۵۲-۲۱.
- زنجیردار، مجید، کهن، علی، سلطان زاده، علی اکبر (۱۳۸۷)، مدیریت، اندازه‌گیری و گزارشگری از سرمایه‌فکری، نامه اتاق بازرگانی، شماره ۴۸۳، صص ۱۲-۱۰.
- زنجیردار، مجید، کهن، علی، سلطان زاده، علی اکبر (۱۳۸۷)، مدیریت، اندازه‌گیری و گزارشگری از سرمایه‌فکری، نامه اتاق بازرگانی، شماره ۴۸۴، صص ۱۴-۱۳.
- سازمان حسابرسی. (۱۳۸۹). اصول و ضوابط حسابداری و حسابرسی-استانداردهای حسابداری. نشریه ۱۶۰
- سجادی، سید حسین؛ آراء نژاد، منصور و جعفری، علیرضا. (۱۳۸۸). ویژگی‌های غیرمالی موثر بر کیفیت گزارشگری مالی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. فصلنامه بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، شماره ۵۷، صص ۶۸-۵۱

- فخاری، حسین و فلاح محمدی، نرگس. (۱۳۸۸). بررسی تاثیر افشای اطلاعات بر نقدشوندگی سهام شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. تحقیقات حسابداری، شماره ۴
- قلیچ لی، بهروز، مشبکی، اصغر (۱۳۸۵)، نقش سرمایه اجتماعی در ایجاد سرمایه فکری سازمان (مطالعه دو مورد شرکت خودروساز ایرانی)، فصلنامه دانش مدیریت، شماره ۷۵، سال نوزدهم، صص ۱۴۷-۱۲۵.
- کمالیان، امین رضا؛ نیک نفس، علی اکبر؛ افشاری زاده، امید و غلامعلی پور، رضا. (۱۳۸۹). "تبیین مهم‌ترین عوامل موثر بر رتبه افشای اطلاعات شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران با رویکرد داده کاوی". فصلنامه بورس اوراق بهادار، شماره ۱۱، صص ۱۴۴-۱۲۵
- مجتهد زاده، ویدا و مازیار، هیلدا. (۱۳۸۷). سطح افشا و هزینه حقوق صاحبان سهام مورد انتظار. تهران: اولین سمینار بین‌المللی حسابداری.
- مجتهدزاده، ویدا (۱۳۸۲)، نقش حسابداری مدیریت در انعکاس سرمایه ی فکری، مجله حسابداری، شماره ۱۵۲، سال هفدهم، صص ۷-۹ و ۷۵-۷۲.
- محمد جانی، حسین. (۱۳۸۴). بررسی رابطه بین سطح افشا با هزینه سهام عادی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده مدیریت دانشگاه تهران
- مومنی، منصور و فعال قیومی، علی. (۱۳۸۹). تحلیل‌های آماری با استفاده از spss. تهران: کتاب نو
- مهدوی، غلامحسین و قاسمی، مهدی. (۱۳۸۸). تاثیر سازه‌های اجتماعی قانون گرای، اطمینان طلبی، سطح تحصیلات، فردگرایی، جنسیت، رشته تحصیلی و سابقه‌های کاری بر افشاگری مالی. مجله پیشرفت‌های حسابداری دانشگاه شیراز، شماره اول
- نوروش، ایرج و حسینی، سید علی. (۱۳۸۸). "بررسی رابطه بین کیفیت افشا (قابلیت اتکا و به موقع بودن) و مدیریت سود". فصلنامه بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، شماره ۵۵
- هندریکسن، الدون اس و ون بردا، مایکل. اف. (۱۳۸۹). تئوری حسابداری. ترجمه دکتر علی پارسائیان. جلد اول، تهران: انتشارات ترمه.

- Acharya, V.V., DeMarzo, P. & Kremer, I. (2008). Endogenous information flows and the clustering of announcements. Working Paper, available online at <http://ssrn.com>
- Adelopo, I. (2011). Voluntary disclosure practices amongst listed companies in Nigeria. *Advances in Accounting, incorporating Advances in International Accounting*, 27, 338-345
- Agarwal, V., Liao, A., Nash, E. & Taffler, R. (2008). The Impact of Effective Investor Relations on Market Value. Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=1102644>.
- Ahmed, K. & Courtis, J. K. (1999). Association Between Corporate Characteristics on Mandatory Disclosure Compliance in Annual Reports: A Meta-Analysis. *British Accounting Review*, 31, 35-61.

- Ahmed, K. & Nicholls, D. (1994). The Impact of Non-Financial Company Characteristics on Mandatory Disclosure Compliance in Developing Countries: The Case of Bangladesh, *The International Journal of Accounting*, 29, 62–77.
- Akerlof, G.A. (1970). The market for 'lemons': quality uncertainty and the market mechanism. *The Quarterly Journal of Economics*, 84, 488–500.
- Alsaeed, K. (2006). The association between firm-specific characteristics and disclosure. The case of Saudi Arabia. *Managerial Auditing Journal*, Vol. 21, No. 5, pp. 476-96.
- Arya, A., Frimor, H. & Mittendorf, B. (2009). Discretionary disclosure of proprietary information in a multi-segment firm. Working Paper, available online at <http://ssrn.com>
- Barako, D.G., Hancock, P. & Izan, H.Y. (2006). Factors influencing voluntary corporate disclosure by Kenyan companies. *Corporate Governance*, 14, 2, 107-25.
- Beeks, W., & Brown, P. (2006). Do better-governed Australian firms make more information disclosures? *Journal of Business Finance and Accounting*, 33(3–4), 422–450.
- Belkaoui-Riahi, A. & Kahl, A. (1978) Corporate Financial Disclosure in Canada. Vancouver: Research Monograph of the Canadian Certified General Accountants Association.
- Bertomeu, J. & Magee, R. (2010). Political pressure and the evolution of disclosure regulation. Working Paper, available online at <http://ssrn.com>
- Beyer, A. & Guttman, I. (2012). Voluntary disclosure, manipulation and real effects. available online at: <http://ssrn.com/abstract=1647808>
- Botosan, C. & Plumlee, M. (2002). A re-examination of disclosure level and the expected cost of equity capital. *Journal of Accounting Research*, 40, 21–40.
- Botosan, C. (1997). Disclosure level and the cost of equity capital. *The Accounting Review*, 72, 323–349.
- Bramhandkar, A, Erickson, S, Applebee, I. (2007). Intellectual Capital and Organizational Performance an Empirical Study of the Pharmaceutical Industry, ECKM 2007, 8th European Conference on Knowledge Management, Barcelona.
- Brooking, A. (1996). Intellectual Capital: Core Assets for the Third Millennium Enterprise, London, Thomas Business Press.
- Brown, S. & Hillegeist, S. (2006). How disclosure quality affects the level of information asymmetry. *Review of Accounting Studies*, 12, 343–366.
- Bushee, B. and Miller, G. (2007). Investor Relations, Firm Visibility, and Investor Following. Working Paper, Available at: <http://ssrn.com/abstract=643223>.
- Bushman, R. M., Piotroski, J. D., & Smith, A. J. (2004). What determines corporate transparency? *Journal of Accounting Research*, 42(2), 207–252.
- Buzby, S. L. (1975). Company Size, Listed Versus Unlisted Stocks, and the Extent of Financial Disclosure. *Journal of Accounting Research*, 13, 16–37
- Chang, M., D'Anna, G., Watson, I. & Wee, M. (2006). Do Investor Relations Affect Information Asymmetry? Evidence from Australia. Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=947191>.
- Chen, M.Y, Lin, J.Y, Hsiao, T.Y, Thomas, W.L. (2008). Censoring model for evaluating intellectual capital value drivers, *Journal of Intellectual Capital*, Vol.9, No.4, pp:639-654.
- Cheng, Q. & Lo, K. (2006). Insider trading and voluntary disclosures. *Journal of Accounting Research*, 44, 815–848.

- Chi, L. C., & Lin, Y. Y. (2008). A study on the factors influencing the information disclosure & transparency rating system. In Proceedings of 2008 international conference on global business theoretical and empirical works. Providence University
- Chi, L. C. (2009). Do transparency and disclosure predict firm performance? Evidence from the Taiwan market. *Expert Systems with Applications* 36, 11198–11203
- Core, J., Holthausen, R. & Larcker, D. (1999). Corporate governance, chief executive officer compensation and firm performance. *Journal of Financial Economics*, 51, 371–406.
- Core, J. E. (2001). A review of the empirical disclosure literature: discussion. *Journal of Accounting and Economics* 31, 441–456
- Core, J., Guay, W., & Rusticus, T. (2006). Does Weak Governance Cause Weak Stock Returns? An Examination of Firm Operating Performance and Investors' Expectations. *Journal of Finance*, 61, 655–687.
- Dhaliwal, D. S., Khurana, I. K. & Pereira R. (2011). Firm Disclosure Policy and the Choice Between Private and Public Debt. *Contemporary Accounting Research*, 28, 1, 293–330
- Diamond, D. & Verrecchia, R. (1991). Disclosure, Liquidity, and the Cost of Capital. *Journal of Finance*, 46–54, 1325–1359.
- Diamond, D. (1985). Optimal release of information by firms. *The Journal of Finance*, 40, 1071–1094.
- Drobetz, W., Schillhofer, A., & Zimmermann, H. (2004). Corporate governance and expected stock returns: Evidence from Germany. *European Financial Management*, 10(2), 267–293.
- Dutta, S. & Trueman, B. (2002). Voluntary disclosure of information when firms are uncertain of investor response. *Journal of Accounting and Economics*, 43, 391–410.
- Dye, R. A. & Sunder, S. S. (2001). Why not allow FASB and IASB standards to compete in the U.S.? *Accounting Horizons*, 15, 257–271.

Investigating the effect of the performance of control elements on the accuracy and timing of financial information in companies

Hamid Mazraei Nodeh 1
 Mohammad Reza Abdoli 2

Date of Receipt: 2021/08/23 Date of Issue: 2021/09/12

Abstract

The main purpose of this study is to investigate the effect of the performance of control elements on the accuracy and timing of financial information in companies during the years 1393 to 1398. In this study, the composition of the board of directors (percentages of non-executive board and percentage of changes of non-executive board) have been considered as independent variables to examine their impact on the accuracy and timeliness of financial information. In this research, to evaluate the timeliness of financial information presentation (reliability and timely disclosure), corporate score reports published by the Stock Exchange Organization are used. Publishers' information points are calculated based on their information status in terms of reliability and timely submission of information. The statistical population of the present study is the companies listed on the Tehran Stock Exchange during the years 1393 to 1398 that the sample size according to the screening method is equal to 138 companies.

Keywords

Control elements, punctuality, financial information presentation

1. Master of Accounting, Gonbad Institute of Higher Education, Iran. mscom1363@gmail.com.
2. Associate Professor, Department of Accounting, Islamic Azad University, Shahroud Branch, Shahroud, Iran. Mra830@yahoo.com.